

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállítás:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra a 26. sz. alatti ház emeletében.

Kiadó hivatal:

Középutca, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr., 2-ször 6 kr., 3-ször 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek Bécsben Oppellik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) és Haasenstein és Voglernél (Wollzeile 9. sz.).

Nyilttéri cikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeletik.

Megjelen e lap hetenkint háromszor, u. m.

kedden, csütörtökön és szombaton délelben.

Előfizetési ár:

egész évre 12 ft, fél évre 6 ft, évnegyedre 3 ft.

Kolozsvár, aug. 15. 1867.

Erdély assimilatiójáról a „P. Napló”-ban közreadott s lapunkban is reprodukált cikksorozatomban tüzetesebben igyekeztem kimutatni, hogy uniók után s felelős miniszteri rendszer keretében régi dicasterialis rendszertünknek, a kir. főkörmányszéknek fenntartása politikai anomalia. A miniszterium és megyefőnökök között egy közeg létezése, melyen az intézkedéseknek át kell szűrődnie, kérdésen kívül késeletetleg hat a kivitelre, a mint ezt sok mindenben most is tapasztalhatni, dacára annak, hogy a kormányzók élére erélyes és szertőlött munkás férfiak állítottak. Ezen késeletet hatáson kívül az ország budgetje oly hivatalokkal terheltetik, melyeket takarékosági szempontból a miniszteriumokban kímélnek meg, a miniszteriumok támaszkodva minden az erdélyi részeket érdeklő kérdésekben a főkörmányszék informatióira nem érzik elegendő szükségét annak, hogy magukat Erdélyből vett erővel jól megerősítsék, s így egy központról egy politikai eszme vezethesse az ügyeket az állam- s közélet minden kérdéseiben.

Ez reánk nézve nemcsak azért hátrányos, hogy magában a központi kormányban a kellő befolyást nélkülözzük; de hátrányos azért is, mert míg a miniszterium különböző szakokra van felosztva, hol szakemberek foglalhatnak tért s minden szakmában felmerülő kérdéseket alaposan oldhatnak meg, az erdélyi kormányzóknek universalis geniének kellene lenni, mint a melytől egyedül veszi minden szakminiszterium külön-külön informatióit.

Hogy ezen intézményen Erdély népe legkevésbé sem csügged, azt eléggé jellemzik az erdélyi megyéknek csaknem egyhangú felirata, melyekben a kormányzók fennállása ellenében akkora ellenszenv mutatkozik, hogy készek volnának a miniszteriumot a dictátorkodásra rászoktatni, csak hogy ezen intézménytől megmenekedhessenek.

Mi a törvényes szempontokat szemünk elől nem tévesztethetvén, belátjuk, hogy a kormányzók, mint a melyet további intézkedésig a 48-diki törvények fennhagytak, kormányrendszabály útján jogilag eltörölni nem lehet, ez egyenesen a törvényhozás dolga; a kormánynak nem áll jogában létező törvényt önféltve eltörölni, bárminő rossz és praejudiciósus legyen azon törvény. A kormányzók fennállása valóban már rossz és praejudiciósus, és szükségtelenné válik, miután annak judicialis hatásköre a hétszemélyes táblában, politikai államgazdászati sat. hatásköre pedig a miniszterium különböző osztályainak hatáskörébe beolvadt.

Ezen intézmény e szerint tul van élve és alálva, csak az illetékes kéznek kell megjelennie, hogy azt ledöntse; ezen illetékes kéz pedig a parlament.

Nem hiszem, hogy az erdélyi feliratoknak azon következménye lehessen, hogy a miniszterium abból impulsust vegyen ezen alálásott rothadt fa ledöntésére, a miniszterium a törvényhozás jogába vágni kérdésen kívül nem fog; de a megyék felirataiban tolmácsolt ellenszenv a kormányzók intézménye ellen erős támaszául szolgál azon képviselőknek, kik ezen intézmény eltörlése mellett vannak.

Ezek a közvélemény előnyilatkozata által biztosítva vannak már arról, hogy a midőn a kormányzók eltörlése mellett felszólalnak, hiven fejezik ki az erdélyi közvéleményt.

Es nem állok jót, hogy ezen erkölcsi támogatásra, melyet nekünk a megyei feliratok adtak, szükség ne lett volna. Nem akarom ezzel az erdélyi képviselőket gyanúsítani, mert azok közt legalább is a magyar ajkúak és a szászok nagyobb része közt egyet sem tudok, a ki ezen intézmény fenntartása mellett buzogna; de azt sem tagadhatni, hogy azon óvatosságnál fogva, melylyel Erdély irányában eljárni akarnak, s azon szempontnál fogva, melylyel némelyek hajlandók a mi nézeteinket csak pártnézetnek tekinteni egy nagy viszály alatt állott országban, az assimilatiót sok mindenben hajlandók volnának lazán vinni át.

Nagyobb viszályt képzelvén hazánkban, mint a mi van, azt hiszik, hogy a rend érdekében a közigazgatásnak s kormányzásnak erősebb organismusát kell még legalább egy ideig fenntartani, mint a mennyit biztosíthat a főispánoknak s illetőleg a megyéknek a miniszteriummal leendő direct összeköttetése, a melyet izgalmas és lázas belkörülmények között még lényegesen erőtlenné a gyors közlekedés hiánya, mely miatt igen könnyen adandó izgalmas esetében catastrofikák is történhetnek, mielőtt a kormányhatalom teljes erélye közbe léphetne.

Kérdésen kívül az ilyes aggodalmak nem egészen alaptalanok, még ily mákszemnyei megyehatóságok, minő egy néhány megye az erdélyi részekben, nincsen a közigazgatás s rendőri feladatokra kellő erővel instruálva; de a felelős miniszteri rendszer erős jól berendezett megyéket, s erélyes és kormányra képes megyefőnököket követel, s ezen instructiora szükséges összeget — főként megyéink helyes reductioja esetében — megadja azon összeg, mely a gubernium eltörlése által megkíméltetik, a kormány pedig erősebbé válik, ha a hatóságokban jól megerősíti közigazgatási s csendőri erejét, mint hogyha egy kis terület központján ártatlan tisztviselőkből őrszemet tart fenn.

Részemről az alkotmány jogánál fogva a mellett nem harcolok soha, hogy bármely még törvény alapján fennálló intézmény kormányhatalom által eltöröltesék, mert törvénysértésre jogosítani fel a kormányt senkinek sem áll hatalmában, elméletnek pedig a legrosszabb elmélet a világban; de hogy az erdélyi hatóságok közvéleménye a kormányzók fennállása felett a páleztát eltörte, annak annál inkább örövendek, mert ez csak támogatásul szolgál azon érveknek, melyeket ezen intézmény fennállása ellen már többször felhoztam, s mely közvéleményi támogatásánál fogva az erdélyi hatóságok képviselői csak szigorubbán ragaszkodhatnak ezen ügyben ismert nézetekhez, míg parlamentünk azon capacitásai, kik ezen tárgyban aggodalmaskodtak, megyéink felirataiból meggyőződhetek, az erdélyi hatóságok e kérdésbeni közvéleményéről.

Nem lehet így semmi kétségünk, hogy a kormányzók napjai meg vannak számlálva, s a mint Erdély végleges berendezésének kérdése szőnyegre kerülend, a gubernium intézménye mint már alálásott építmény fog összeomolni.

Dózsa D.

Pest, aug. 13. 1867.

A főtvényszék ügyében e hó 8-diki főziki, kedden közreadott nézetek kérdésen kívül igazolva lesz, azon ottani rendszabály, hogy a főkörmányszéktől egy pár megbízható erő a még működő korábbi főtvényszék kisegítésére áttétetett, oly legideiglenebb rendszabály, mely nem ütözködik a miniszterium azon törvényszerű szempontjába, melyből a főtvényszéket, mint az 1863-ki eltörölt intézmények egyikét megítéli. Királyi biztos ő nmaga már hetek előtt megtette följeljesztését azon bírói személyzet iránt, mely a hétszemélyes táblába beosztva egyelőre az osztrák törvények miatt külön osztályokban az erdélyi perekben itélend. Hogy kik az ajánlott egyének, az nem hatott ki, mint hogy az ajánlat praesidialiter történt. Ez úgy az igazságügyminiszter hazaérkezéssel — a mi 20-ka tájatt történik, el fog intézteni, s úgy hiszem, szeptember elején az új főtvényszéki személyzet — melyben hiszem, hogy az eddigiek közül is maradnak benn — ki fog nevezetni, s a hétszemélyes táblába beosztatni. A kir. tábla személyzetének új átalakítását, vagy abban csak lényeges változtatást is nem hoztak ajánlatban, összesen is két hely új betöltéséről van szó. Nem nagy reform. Nem tudom, mit fognak e tárgyban határozni az illető miniszteriumnál. Az új törvénykezési rendszert ki fogják nyomtatni s képviselők s ügyvédek közt kiosztani mielőtt a ház asztalára került. Magam is helyeselném, ha az addig is Erdélyre kiterjesztetett volna, s így bíránk azon része, mely magyar jogtudós volt, megkíméltetett volna az osztrák processuale tanulmányozásától, a miben képzelem most hogyan izzadnak?

Kolozsvár, auguszt. 15. 1867. *)

Alkotmányos államban mind a felett nyilván felszólalni, a mit károsnak vél, a polgár főbb kötelességei egyike; az övszert ha elő nem adja, előadják mások, nyilatkozása indokolásának nyomán.

Városunkban a közhivatalok szervezése és névszerint: a községi esküdt 127 tagok megválasztása van napirenden.

E czélra a kijelölési bizottmány tájékozás végett 127 polgár névsorát szétküldötte.

Bármely polgári községnek van egy oly része, a melyik vezetés nélkül a közügyekben eljárni alig tud.

Közszönetre méltó tehát, ha e résznek utmutatás adatik, ha ezen utmutatás a lehetőségig jó. Sajnos, hogy a fenforgóról ezt jogosan nem mondhatni, mivel a 127 kijelölt között találatnak:

a) olyanok, a kik a megválasztásuk nyomán átvett kötelességet, állandó távollétük vagy más elháríthatlan ok miatt, nem teljesíthetik.

Ha az ilyenek megválasztását a kegyelet vagy más indok teszi szükségessé, válasszunk a 127-en kívül, tiszteletbeli tagoknak:

b) olyanok, kiknek a megválasztási tulajdonok egy, kettője, de nem mind a hánya van; míg olyanok neveit, a kiktől e tulajdonok egyikét se tagadhatjuk el, a névsorban nem találjuk.

Sőt olyanok is hiányzanak, a kiktől köztudomás, hogy fáradhatlanok a közjónak erejök szerinti előmozdításában olyannyira, hogy erre minden alkalmat felhasználnak.

Nem reméljük, hogy éppen e fáradhatlanság, neveik a rovatbéli kihagyásának oka, mivel némelyeknek alkalmatlan, és ezért nyughatatlanságnak szerenék bélyegezhetni.

Polgári álláspontból az érintett tulajdonokat alig hiszszük, hogy jobban sorozhatók lennének, mint ha az elsőnek a függetlenséget, a másodnak a becsületességet és harmadiknak a tanácskozási tehetőséget állítjuk.

Hogy ezért tesztük e tulajdon harmadiknak, míg az életben többnyire első helyen szerepel, oka az: hogy a város polgári köztgyeinek megvitatási képességét nem nehezen megszerezheti, a kinek akarat és józan felfogás nem hiányzik, míg a más két tulajdonnal a dolog másképp áll.

Szeretnénk a tulajdonok sorában még kettőt igtatva látni: a munkásságot és takarékoságot, mivel ezeket kiválólag polgáriaknak tekintjük; de mivel Kolozsvár polgársága közt sok olyan van, kikhez a polgári álláson kívül még más is kötvék, a mely az ugynevezett kézimunkásságot kizárja és a polgári felfogású takarékoságot nem éppen engedi meg, abstrahálunk tehát ezen tulajdonoktól, azonban jogosan fájlatván, hogy a nevezett névsorban oly polgárok nevé nem találjuk, a kik még e tulajdonokkal is bírnak.

E város minden polgárát, a ki a köztgy. javát életének első feladatának tekint, míg tulajdon személyes érdekeit a második sorba állítja, jogosan felszólíthatjuk: haladékl nélkül azon működni, hogy a kijelölt bizottmánytól származó 127 tes. névsor, az elősoroltak értelmében kijavítva jusszon a választó urnába.

Most az óra, melyben alapkövet rakjuk városi ügyeink mikép kezelésének! ha ezt az órát jól felhasználni elmulasztottuk, elestünk a jogtól: városi köztgyeink rossz állapotának okát másokban keresni.

A kijelölt bizottmány felszólalásunkat rossz néven nem veheti, kivált ha megtudja: hogy azon eljárás ellen is, a mely nyomán megválasztott, jogosan felszólalhattunk volna, és nem tettük azért, mivel a jelen állásunkból kibontakozást egy szempillantással se akarjuk késleltetni oly hiányok felderítése által, melyek következményeit kijavíthatlanoknak nem tartjuk, és mivel elvünk: törvényes auctoritás elleni agitationak még árnyékát is kerülni, meg levén elégedve a középserztivel, a hol a jót elérni mintegy lehetlennék látszik.

Errare humanum! nihil in mundo perfectum.

Kolozsvárt, augusztus 15 én 1867.

A hányad-küldöttség működéséről.

A küldöttségek első közös ülése e hó 10-én tartott meg, melyre, mielőtt rátérnénk, nem tartjuk érdektelenné a lapok e tárgybani véleményeit, sejtelmeket közrebecsátani.

*) E cikket kívánatra közreadjuk, de megjegyezzük, hogy nincsen oly bizottmány, mely 3-400 competens ember közül 127-et úgy válasszon ki, hogy mindenki jóváhagyja. A bizottmány megtette kötelességét, s a választók szabad választása nincs korlátozva ez által; hisz kimondták a kijelölt lap homlokán, hogy szabad akár egészen más névsort adni be.

Szerk.

A „Hon” nem tartja ingerültnek a bécsi vitákat. A dohánykérdés felett volt egy kis csatározás, de e küldöttség úgy vélekedett, hogy ez még nem tartozik a napirendre, s így hallgatással elintéztetett.

„A kormány — írja — előterjesztéseket nem tett és nem is igért. Valószínűleg azért nem, mert a nézetek itt is eltérők, t. i. Becke és Lónyai urak között. A miniszterek alkalmasint maguk is a deputatióktól várják utasításait, melyekhez jövőre magukviseletét szabják. Ellenben szétosztottat a kormány a tagok között soknemű statisztikai kimutatást, melyeket tanulmányozhatnak, mielőtt a quotát meghatároznák. Az egyik ilyen kimutatás az 1860-65 ki bevételeket osztályozza és osztja fel Magyarország és Ausztria között, s mindjárt a perczenteket is kiszámítja, mely arányban járult hazánk, melyben az örökös tartományok az egyes adók jövedelmeihez. Az öt évi közép számitás szerint — feltéve mindig a számadatok hibátlan voltát — a direkt adókat véve alapul, a magyar quota az osztrákhöz ugy állana, mint 33 : 66 hoz, az indirekt adók alapján pedig mint 28 : 71-hez. Azt persze nem tudjuk, a bruttó vagy a netto bevétel van-e alapul felvéve, sem azt nem, vajlon a lefolyt illetőleg elmaradt és elvesztett hátralékok kihagyata-e vagy nem. E hátralékok azért lehetnek fontosak, mert éppen 1861 és 62-ben virágoztak legjobban a katona-executiók s hajtatnak be olyan hátralékok, melyek még az ötvenes évekre szóltak. Már most természetesen az is főfontosságú kérdés, a közvetlen, vagy a közvetett adók vétetnek-e a quota basisául, vagy mind a kettő, és ekkor minő okoskodás alapján és hogyan fognak összeegyeztetni?

Hanem a mi legfőbb ijedelmet okozott a bécsi közönségben, az egy pesti levél, melyet az új „Presse” kapott valami megbízható forrásból. A forrás, ugy látszik, jól van értesülve, s lehet, hogy valami osztrák érzelmi magyar királyi finans-beamter tollából jö, kit pénzügyminiszterünk átrökölt, és kinek sikerült a színpalán megállapítani. De legyen bárki a levelező, mi felvilágosításért szívesen megbocsátjuk az indiscretiót. Az államadósságok kérdése, ugymond, nyíltan fog hagyatni, s a quota kiszámítás az adósságok kamataira nem fog alkalmaztatni, hanem erre nézve a magyarok egy külön, tetszésük szerint meghatározandó összeget fognak felajánlani, mely, mint magától értetik, jóval kisebb fog lenni, mintha a quota az adósságkamatok felosztására is alkalmaztatnék.

A magyar küldöttség tehát első rendben a külügyek és hadügyek évi szükségletét fogja kiszámítani, s aztán ezen közös ügyekre nézve 27-28 perczentet fog felajánlani, mint Magyarország által fedezendő.”

A „P. Lloyd” egyik levelezője beszél, hogy e hó 9-kén Bécsben nagyban mondogatták, hogy az államadósságok kérdése nem is került a deputatiók elé. Ezek csupán a közös ügyek terhei quota kiszámításával fognak foglalkozni, mivel a magyar országgyűléstől csak erre vannak felhatalmazva. A deputatiók hatásköre ugyanis kizárólag a közös érdekű viszonyok tárgyában hozott törvény 20-25. cikkelyeire terjed ki, melyek pedig az államadósságokról nem szólnak. Ezekről az 57-dik cikkely szól, s itt az határoztatik, miszerint ezekre nézve Magyarország kész „előleges értekezletek útján alkudozásba lépni a Felsége többi országaival.” A quota kérdés tehát a küldöttségek, az államadósságok kérdése értekezletek útján lesz megoldandó, és a magyar küldöttségnek jogfelfogása tiltja, hogy e dologba bármikép bebozsátkozzék. Azon „előleges értekezletek” alatt a két miniszterium értekezletét kell érteni. Ezen különbséget a magyar országgyűlési balpárt képviselői Ghyezy Kálmán és b. Podmaniczky Frigyes urak rögtön érvényesíték, és felfogásuk helyesnek találatott s irányadó körökben is méltánylatra talált.

— A „Debate” szerint Lónyay pénzügyminiszter az indirect-adójövedelmek alapján a quotát úgy kívánja megállapíttatni, mint áll a 25 : 75-hez, míg Becke ugyanezen számkimutatások alapján azon viszonyt találta ki, hogy 28 : 72-hez. A „Debate” quotaként ajánlja, hogy elfogadtassék a 30 : 70-hez.

Ennyit hallunk, mint ténylegest elbeszélni a magyar pénzügyi küldöttség nézeteiről s követendő magatartásáról. A bizonyos, csak a titkolódzó hallgatás megszakitásával, később fog kiténni.

S most térjünk át az e hó 10-én tartott közös-ülésre, mely következőleg folyt le: Rauscher és Sennyey kölcsönös jó kívánságokkal üdvözölték a küldöttségeket s aztán kicserélték a meghatalmazási okiratokat. Ezután a közös tanácskozással

tárgyalási rendje került szóba. Miután német részről elértek azon kívánságtól, hogy teljesen kidolgozott ügykezelési szabályok állapíttassanak meg, tehát nem volt semmi nagy nehézség a megegyezésben s a magyar ajánlatok egyszerűen elfogadhattak. Ezen indítványok bár Sennyei által már előbb közöltettek volt Rauscher bíbornokkal, hogy az osztrák deputatio azokat előleges bírálat alá vehesse, mi meg is történt, a szombati értekezlet arra szorított, hogy azokat egyhangulag elfogadják, mi alig tíz perc alatt megvolt. A magyar ajánlatok a következők:

1. A tanácskozáskor a magyar-horvát országos küldöttség módja szerint következőleg vezetendő: a két osztály mindegyike egészen önállóan dolgozik, indítványok benyújtának, tanácskozás alá vétetnek, elfogadtnak vagy félrevetettnek, az elfogadott indítványok pedig írásbelileg, eredetiben — és a magyar részről német fordításban is — a másik részszel közöltetnek, mely azokat mint előterjesztvényt fogadja. Ha ezen gyűlés avval megegyez, úgy a tárgya a közös ülés elébe kerül, ha nem, úgy az egyetértés semmi esetre a közös ülésben meg nem kísértetik, mert ott semmiféle vitának vagy tárgyalásoknak helye nem lehet, hanem az kizárólag a már mindkét részről elfogadott határozatok helybenhagyásával foglalkozik.

2. Hogy pedig az egyetértés hamarabb és könnyebben elérhető, mintsem ez a merő irateselésnél lehetséges, tehát indítványba hozatik, hogy mindkét résznek jogában álljon a másik küldöttséget értekezletre hívni meg, mely meghívást követni kell. Ezen értekezlet, vagy helyesebben mondva, bizalmas tanácskozás, csakis a magán uton való egyetértés eszközölését veszi célba. Abban tehát

3. nem következhetik semmiféle parlamentarizmus eljárás, jegyzőkönyvnek nem szabad felvételni, pontozatoknak nem szabad szerkesztetni, és a tanácskozáskor szigorúan csak társalgási jelleme fog megtartatni, elhagyásával minden, előzményeket teremthető parlamentarizmus formáknak.

Mikor ebben megegyeztek, a további együttléttükben a követek bizalmas társalgást folytattak, s mikor elváltak, azon békés meggyőződés szállt mindenkire, hogy a deputationalis munkálatoknak nem kell minden esetben sikertelen megbukniok. Hogy mikor lesz megint közös ülés, nem tudatik, mert az ügykezelési rend szerint előbb kell, hogy valamely indítvány mindkét fél részéről elfogadva legyen. Az értekezletek nem sokáig fognak késni.

Rauscher elnök szóba hozta, hogy az ügy érdekében kívánatos volna albizottmányokat kiküldeni, de erre a magyar küldöttségi elnök rögtön megjegyezte, hogy a tárgyalás a magyar küldöttség még mit sem határozott, s tehát e felett tanácskozni még nem lehet.

Várható, hogy a magyar küldöttség fog kezdeményezni. Bár Sennyei elnök ugyanis a közös konferenciában azon nyilatkozatot téve, hogy a magyar küldöttség legközelebb az alkudozásokra vonatkozó munkálatot illetően indítványt fog átnyújtani, melynek alapján a tulajdonképeni tárgyalások megkezdődhetnek.

Az ülés magánértekezletnek tekintetvén, jegyzőkönyv fel nem vétetett.

Az ülés után a magyar küldöttség tagjai az erdélyi kancellariában gyűltek össze s a bevezető tárgyalások módja iránt tanácskoztak, s két albizottmányt küldtek ki, melyek egyike a magyar küldöttség első előterjesztését fogja kidolgozni, míg a másik azzal foglalkozand, hogy átvizsgálja a küldöttségnek kiadott számkimutatásokat és statisztikai táblázatokat.

Levelezés.

Szamosújvár, augusztus 10. 1867. — A dobokamegyei bizottmányi gyűlés, utóbbi két ülésének említésre méltóbb tárgyai voltak a kormányi leiratok olvasásán kívül a bizottságilag megállított feliratok felolvasatása; a kebli pénztárnoki hivatalnak körvonaloza; pár indítvány az utóbbi provisorium legközelebbi éveiről a tisztathatósági jegyzőkönyveknek megvizsgálása az alkotmány-ellenes intézmények s más káros eljárások kiszemelése, s a jövő bizottmányi ülések elébe terjeszthetése végett; továbbá a honvédségjelző pénzalap számára gyűjtések foganatosítása aránt. Ez elfogadott indítványok kivétel az elsőre nézve bizottságra, másodikra nézve a tisztségre bízott. A szolgabírói segédnek kinevezettettek, s a transponáló bizottságok megalkottattak.

Visszatérve a feliratokhoz, azok a más megyei bizottmányok részéről már közölték szellemében szerkesztettek, a magas miniszteriumhoz intézett, Bánffy Albert báró ömlga által fogalmazott bizalmi felirat azonban modorban, sőt felfogásban is, mennyiben a megye szervezésre vonatkozó részletezéseket egy külön feltérjesztésnek hagyta fenn, eltér a többitől, s mint eredeti áll a téren. Az egész gyűlés rendkívüli tetszéssel fogadta az erős alkotmányos érzékkel s eleven és határozott stílusú kivitt dolgozatot, mely történelmi tájékozásaiban, a jog-sértések keserűségénél is, a törvényes állás méltóságát férfiasan bírja uralgó eszmekép kiemelve tartani. Van szerencsénk e dolgozatot, egész terjedelemben közölni, miképp következik:

Főméltósága magyar királyi független Miniszterium!

Midőn Dobokamegye állandó bizottmánya anynyi évek után először nyilváníthatja alkotmányos érzelmeit, örömmel ragadja meg az alkalmat, a főméltósága magyar királyi Miniszterium sokrészbeni működéseiről őszinte méltánylatát kifejezni, s különösen szavakat adni azon osztatlan bizalomnak, melyet mindnyájunkban megerősített, midőn hazánk tényleges egyesítése által éloszlatta alkotmányunk helyreállítását körüli kétségeinket, s lehetővé tette, hogy határozásakor már tények alapján csak a mikénti foganatosítás körül netalán fölmerülő nézetek kiegyeztetésére fordíthassunk figyelmünket; ke-rülni kívánunk minden surlódást, mely talán az elvek meghatározásánál felmerült volna, hogy közös hazánk boldogságának előmozdítására, háborítatlanul közre működhesünk, s helyzetünk, különböző viszonyaink, történelmi múltunk, s leginkább az utóbbi időben reánk erőszakolt mostoha kormányzat szülte különbségeket, az egyetértés által elenyészteszessük.

Általítjuk azon nehézségeket, melyek a tények elvileges elismerése után, az alkalmazás, különösen az általmenettel felmerültek, meg vagyunk győződve, hogy szemben azon fogalom-zavarral, mely a múlt időben, a folytonos kísérletek által előidézve, táplálva volt, a kibontakozás csak a kormány által volt egyedül eszközölhető, köszönettel, elismeréssel fogadtuk már akkor az irányunkban nem kimélet azon elvitázhatatlan jelét, miszerint az általános felhatalmazás elfogadása által, a főméltóságos Miniszterium teendőit csak nehezítik; de ugyanakkor azon hazafui kötelességérzet is támadt fel bennünk, miszerint feltétlen bizalommal léve a kormány irányában, járuljunk mi is egész erőnkkel a lehető kibontakozás elősegítéséhez, különösen pedig igyekezzünk a tények s viszonyok megismertetése által könnyíteni a megoldás lehetőségét.

Ezen őszinte törekvés, s azon erős hit, miszerint bizalmunkról leginkább az által győzhetjük meg a főméltósága Miniszteriumot, ha hazafias nyíltsággal aggodalmainkat is feltárjuk: most a megyei önkormányzat megkezdésével tesszük meggyőződésszülte nyilatkozatunkat.

Midőn az erdélyi megyék között csaknem utolsók vagyunk, nézeteink nyilváníthatásában, nem kívánjuk az azok által kifejtett nézetek ismétlésével fárasszani a főméltósága Miniszterium figyelmét, sorsukban türelemmel osztoztunk mindez ideig, mennyivel inkább fogunk kezdet veleket most, midőn közjogi szempontból is aggodalmaink közösük, reményeink, kívánalmaink azonosok. Tényeket kívánunk felemlíteni, melyek multunk sérelmeit kinttelve, meggyőződést szereznek, a halaszthatatlan segedelem szükségességéről: tényeket, melyek a magyarországi s erdélyi kormányzat körüli különbséget feltüntetve, meggyőzzék a magas kormányt a felől, miszerint a jelenlegi rendszer fenntartásával csak 19 évi keserves multunk emlékei tartatnak fenn, melyek megállapodásra nem vezetnek, s csak megerősítenek az ideiglenes rendszabályok tarthatatlansága felől hitünkben.

Ha a multakra visszatérünk, mindenekfelett meg kell említenünk, hogy az absolut-kormány felépésével 1849 ben több ideig a történelem előtt még eddig ismeretlen eljárás gyakoroltatott; mert minden törvénykezés felfüggesztetvén, még polgári törvényszékeink sem voltak. Idegenekkel árasztották el hazánkat, s azokból alkottak országunkban korbórló, egyes büntető bíróságokat; de a melyek kevésbé a töröttek a vagyon- és személy-jogok ellen vétők kipuhatásával, megbüntetésével, mint inkább érdemszerzés végett nézettük szerinti politikai büntösöket kerestek.

Ugyanekkor midőn jogaink érvényesítése lehetőségétől is megfosztottak, s az ausztriai váltótörvényeknek behozatala és szigorú alkalmazása által birtokosainknak nagy részét végpusztulásra juttattak.

Nem elégedve meg vagyunk elkoboztatásával, a váltó eljárásokban a vagyont a személylyel együtt megtámadni engedték akkor, midőn a hitel-szerzés s annak megtartására minden lehetőségétől elzárták, hogy nyomorunkat még inkább tetézzék, a vagyoni elcsúszást még inkább elősegítsék, birtokviszonyaink rendtelenségének szándékos fenntartásával mintegy elfogadva láttattak, számos birtok megtámadásokat, elfoglalásokat, s mintegy politikai tökélt használva fel, a volt urbéres és földesurak között felmerülő folytonos egyenetlenkedéseket, azoknak inkább előidézésén, mint megszüntetésén működtek, csak azért, hogy a materialis nyomban elcsúszódnak politikai befolyásuk elenyészessen.

1854 ben talán megjedve működésük sikerétől, vagy általítva, hogy a közben behozott rend-kivüli adó, az általános fizetés-képtelenséget idé-zendi elő; egy legfelsőbb páteus által a birtokviszonyok rendezését, s a vesztett urbériség kárpó-toltatását kilátásba helyezék ugyan; de a kivitelben ők magok akadályokat gördítettek, s a tulajdon rendelkezéseiknek félremagyarázása által annyira juttattak, hogy mindez ideig az enyim s tied kö-zötti jogfogalom a legnagyobb zavarnak kitéve, va-gyoni állásunknak fenntartása egyes bírának ön-kényétől függ. A materialis stíledésnek ily fokoza-tos előhaladását csoda-e, ha a nagy többség a rendszer következményének tulajdonítja, s ha az

attól félelem most már irányában gyűlöletté vált, s megszüntetését követeli?

A Magyar- és Erdélyország kormányzata körüli különbség bebizonyítására nem szükséges az 1861 előtti idoszakra visszamenni, egyaránt érez-tük az önkény uralom súlyát, egyaránt történelmi fejlődésünk és jogérzetünkkel ellenkező osztrák polgári és büntető codexek ártalmas hatásait.

Az országnak felosztása a különböző nemze-tiségeknek uralomra juttatása, minden régi törvé-nyeinknek felfüggesztése, megannyi eszköz volt történelmi eszközeink megsemmisítésére, s ha volt némi különbség, ez abban állott, hogy ott az ellent-állhatas megtörésén működtek, itten a tökéletes megsemmisítést, felolvasztást szándékolták keresztül-vinni.

Az octoberi diploma keletkezte után Magyar-ország fölhasználva az alkalmat, az országbírói határozat által biztosította törvénykezési külön állá-sát, s habár tekintettel a közel multra, nagy rész-ben az osztrák törvényeket idomította is az ország viszonyaihoz; de ezen munkálatban minden hiányai mellett egy oly egészet állított elő, melyet a ké-sőbbi kormány hasztalan kísértett felforgatni, s csak részleteiben tudott megtámadni.

Erdélynek még ideje sem volt a magát ren-dezésre, vagy ideiglenes rendszabályok hozatalára.

A bevándorolt idegeneknek eltávolítása az ország felosztásának visszaállítása, a törvényszéke-knek helyreállítása minden idejét igénybe vévén, midőn a valóságos rendezéshez fogni akart az 1861-ik év november 28-án kiadott felsőbb rendelet az újabb provisoriumot behozván, minden ad-digi működést egy tollvonással megsemmisített.

Nyomatlanul tűntek el alkotmányos állapotunk helyreállítása körüli minden kísérleteink, s vissza-estünk ujbol az osztrák törvények uralma alá.

Még feltűnőbb a közigazgatási kormányzat-bani különbség.

Magyarországban maga a legfőbb kormány a különállás némi látszatát igyekezett fentartani, Er-délyben az összeolvasztáson működött, s midőn ott a burocratia titkos cselszövényei már a kísér-lekben megtörtek, itt bár eredménytelenül nem-zetiségi igényeket, magánérdekeket felhasználva kísérleteket alkotmányos színezetű formákban tar-ták a világ elé, hogy elnyomásuk annál biztosabb lehessen.

Amott a közigazgatási tisztviselőknak bár köz-pontositás hatása alatt hatáskörük meghagyott, itt csak elnevezésük, de teendőjük az osztrák rend-szerhez illesztetett.

Nem kevésbé feltűnő jelen helyzetünkbeni különbség:

Midőn Magyarországon az önkormányzat hely-reállításával, a megyei tisztviselők régi törvényes hatáskörükbe visszahelyeztettek, Erdélyben az ed-digi rendszer fenntartása miatt, törvényeinkkel ellen-kező eljárásokra vannah kényszerítve, s vannah megyei tisztviselőink, kiknek teendőjük a rendszer-be beilleszthetők nem lévén elfoglaltatásukról kül-lön kell gondoskodnunk.

Midőn ott az önkormányzat elvéből kiindulva a már kiszámított költség erejéig a megyék jogai-ka elve tisztviselőiknek állandó fizetéseiket elhatá-rozzák, itt minden régi törvényes gyakorlattal ellen-tében, az osztrák rendszer alatti fizetésük van meg-rendelve, s szabad-kéz engedve hivatalos eljárásaik következtében külön napi díjakat követelni.

Ott törvénykezési eljárásokban a tisztviselőt a bevégzett munkálat után kapják meghatározott napidíjajkat, itt az eljárás megkezdése előtt előle-gezés cím alatt későbbi leszámolás mellett tetszés szerint határozzák az előre beküldendő összeget.

Mindezeket a létező különbségek megismer-tetésül kívántuk csak felhozni, azon biztos remény-ben, hogy a főméltósága Miniszterium fog módot találni, addig is, míg a rendes törvényhozás után a végleges rendezés bekövetkezne, míg a mostani rendszer fenntartására sem szükséges visszaéléseket megszüntetni; de különösen hisszük, reméljük és elvárjuk a magyar kormány bölcs belátásától, hogy önkormányzatunk élvezetében elhárítand minden akadályt, mely törvényeinken alapult jogaink gy-a-korlatában gátul szolgálhatna.

Szamosak lehetnének törvényeinkre támasztott jogos követeléseink, megdönthetetlen érveket tud-nánk felhozni jogaink védelmére, de mindezt csak akkor látnók szükségének, ha azokat megtagadja, megtámadva lenni hinnük — de távol legyen tőlünk e hit — azon osztatlan bizalom, melyet az osztatlan baza a magas kormány iránt nyilvánított, meggyő-z a felől, miszerint a jelen rendszer ideiglenes fen-tartásának nézettük szerint már csak rövid ideig szólható elrendelése, némileg a szükségesség, talán kényszerítés következménye, s nem egyéb, mint utóhájdalma 19 éves szenvedéseinknek.

Mindezekből kiindulva óhajtuk, a mint jogo-sítva is vagyunk hinni, hogy a törvényhozás leg-utóbbi lépése által ebbeli reményeink teljesítése ki-elégítést nyerend.

Az erdélyi unionak törvényhozás útjáni mi-hamarább megtörténendő részletezésénél, Erdélynek azon sajátosságai, a melyeknek kielégítése Erdély külön viszonyainál fogva elkerülhetetlenül szüksé-ges, tekintetbe vétessenek ugyan; de csak azon feltételek alatt, hogy ezek által Erdélynek Magyar-országi állami egysége legkevésbé se veszélyez-tessék: mind a magán, mind a büntető törvényke-

zés körül oly törvényekkel fogunk elláttatni, a me-lyek mellett, hogy a jelen körülmények kívánta színvonalon állanak, Erdélynek szükségét fedezni képesek, a nemzeti jellegét szemelőtt tartják: addig is pedig a főméltósága Miniszterium reá ruházott indemnitásnál fogva mind köz-, mind magánjogi szükséges intézkedéseket a többi megyék feliratainak értelmében és szellemében megtenni szíves-kedjék.

Kik egyébiránt hazafui tisztelettel öröklünk a főméltósága magyar királyi Miniszteriumnak alázatos szolgálai

Dobokamegye bizottmányi gyűlésre egybegyűlt közönsége.

A szervezési miniszteri intézvénnyre vonatkozó részleteket, valamint az Ocsvai miniszteri tanácsos ur által gyönyörűen kikerekített Urunk Királyunk ő Felségeihez hálafeliratot nem tudjuk ez alkalom-mal közölni; közöljük azonban új főjegyzőnk Zsombori József egyszerű, gyöngédségeért szép hálafeliratát Felséges Királynénkhöz mikép követ-kezik:

Felséges Császárné és Királyné!

Legkegyelmesebb Asszonyunk!

Hazánknak szomorú és sötét napjai voltak akkor, midőn Felségedet egy hatalmas trón me-goszlatására szólította végzete. Az Uralkodó közt — ki Felségedet hitvestül választá — és hazánk közt a bizalmatlanság jege emelt torlaszt, és nem ment-hető, de csaknem természetes lett volna, hogy e jégkörben, Felséged is hideg maradjon.

De a nemes nő szív, mely a kunyhóban is Isten kegyelmének egyik legdicsőbb gyöngye, a trónon pedig éppen az isteni gondviselés szerepét veszi át, befolyt arra, hogy e jégoszlop lassan el-olvadjon, s reméljük, hogy magasztos melegének sikeréből, a helyreállított bizalom fátyla száza-dokra ható világgal fogja Felséged nevet történel-münkben ragyogtatni.

S ha azon kegyelmi tény, miszerint Felséged megkoronázatása alkalmával a haza által oly őszin-tén nyújtott ajándékot rég szenvedők fájdalomának enyhítésére szentelé, mely hódolatra gerjesztett, de meg nem lepett, tulajdonítsa annak, hogy már rég feljogosító szívemessége kiapadhatlanságát remélni akkor, midőn a rég kiérdemelt népek anyja címé-hez már most a hagyományilag dicső Királynő cí-met viseli.

Fogadja Felséged leghálásabb, leghódolóbb tiszteletünk, s azon buzgó imádságunk kifejezését, hogy Isten Felségedet családja s népe körében soká és boldogul tartsa meg.

Felségednek leghívőbb, legalázatosabb szolgálai Dobokamegye bizottmánya.

Nem hagyhatjuk említés nélkül a bizottmány-ban részt vett román értelmiségnek panaszos kérel-mezését, mit a jegyzőkönyv mellett fölterjesztés végett adott be. Az 1863-ki szebeni ugynevezett országgyűlés a román nemzetre vonatkozó articu-lusai feletti jeremiád ez, az eddig közölték szel-lemében. Sajátságos fogalomzavarban élnek ezen urak, hűtet tesznek ma a reconstitált alkotmányra, mint új hivatalnokok, s holnap az annak tagadását kifejezett szebeni landtag érdekében innak alá.

r. l.

Alsó-Fehérmege e hó 6., 7., 8. és 9-dik napján tartá N. Enyeden tisztválasztó közgyűlését. Az első napon a gyűlés a ref. templomban volt, melyet a nagy érdekltséget mutató közönség csak-nem teljesen megtöltött.

A gyűlést Alsó-Fehér alkotmányos értelemben is megerősített főispánja Pogány György ur nyitá meg s bemutatván kineveztetését, főispáni esküjét leteszi. A megye részéről Gyarmathi Soma 1861-ki megyei főjegyző üdvözlí, s miután a tisztikar nevében Arkosy Lajos alispán lemond s ugyancsak Gyarmathi Soma a jegyzői toll vite-lére felkérletik, felolvastatnak a megyék reorgani-satióját, a szebeni és kolozsvári országgyűlések fel-ozlatását tartalmazó leiratok magyar és román nyelven.

Gyarmathi Soma a megyék helyreállítását illető rendeletet illetőleg egy ennek hiányait fejte-gető feliratot indítványoz; báró Kemény István pe-dig az ország alkotmányának helyreállításáért ér-zékeny beszédben feliratot a király és királyné ő Felségeikhez, s bizalmi nyilatkozatot Deak Ferenchez.

Mos Wlászka (hajdan Czikudy) balázsfalvi kanonok áll fel s a közönső- és hálafeliratokkal szemben, miután a szebeni landtag mellett hatal-mas peregrist tart, egy ellenértelmt feliratot indít-ványoz, melvnek a Felséget addig, míg a nemzeti-ségi kérdés elintéztetik, a szebeni gyűlés végzései-nek érvényben tartására kérje.

A kanonok ur indítványa többeket élénk el-lenvetéseket tartalmazó beszédre ragadott. Különö-sen Hilibi Gál János orsz. képviselő volt az, ki Wlászát minden egyes mondatában megezőfalta úgy, hogy teljes vereséget maga a főpap is han-gosan beváll. Élénk beszédét a közönség többső-rs helyesléssel fogadta. Wlászka kanonok csak tár-sával, Mihályival, maradt, míg a románok jó-zanabb részének nevében Boér Demeter Gál János-nak azon indítványát tette sajátjává, hogy a mi-niszteriumhoz, egy a nemzetiségi kérdést sürgető felirat intézessék.

A feliratok egy részének, mint a király és királyné és Felsőkei és Deák Eerenzhez intézettnek felolvasása után a főispán úr a főbíróra és alispáni helyekre candidátusait megtekintette, s ezzel az első napi ülés eloszlott.

A következő két napot a kellő rendben lefolyt választások vették igénybe, melyek eredményét itt közöljük:

Főbírák: Árkosi Lajos, Inczédi Samu. Alispánok: Török Antal (tegnap lemondott), Boér Demeter (román). Főjegyző: Dóza György; tisztelbeliek: Zeyk József, P. Szathmáry Károly, ifj. Pogány Károly és Gyarmathy Soma. Pénztárnok: Miksa Miklós. Aljegyzők: Arányi Béla közgazdatisi; Dimár Károly és Patitio Ruvin törvénykezési; tisztelbeliek: Finna István, Teleki József, Szilvási Béla, Biró István, Jován Jenő, Gellei Kálmán, Májor Bazil, Török Bertalan, báró Kemény Gerő, Zeyk Ádám, Csoma Béla. Szolgabírák: Darabont János felső-zalathai, Joannette Péter topánfalvi, Vadadi László f. igeni, Zeyk Antal alvinezi, Jakab Károly esombordi, Vass Miklós nagy-enyedi, Köblös Miklós a-igeni, Gazda János gy-fehérvári, Lengyel Gábor pókafalvi, Molnár Samu balázsfalvi, Imecs Domokos kis-enyedi, Bogdán Lajos sz. benedeki, Ludvig János marosújvári. Törvényszéki ülnökök: Enyedi törvényszéknél: Jockman Nándor, Papp János, Henter Gábor, Kevel József, Moldován Miklós, László József, Szalánczi Lajos, Enyedi Lajos, Tóth Ferencz, Mangus Frigyes. Abrudbányai törvényszéknél: Árkosi Károly, Boriotta Bazil, Ninger János, Imre Ferencz, Szancs Albert, Loquel Ferencz. Főügyészek: Török Dániel Enyeden, Tóbiás Dénes Abrudbányán. Alügyészek: Vellikán Sándor Enyeden, Botta Pap János Abrudbányán. Árvaiszéki bírák: Enyeden: Veress Gábor, Ács Ferencz; Abrudbányán: Losonczy Lajos, idősb Krisán József. Közigazgatási levéltárnok: Weiss József.

A végső napot egyéb apró ügyeken kívül a miniszteriumhoz terjesztendő felírás részletes vitája foglalta el, mely újra élénk szóváltásra adott alkalmat. Végre is a Gyarmathy által szerkesztett felirat csekély módosítással megállapított.

Mintán a választott tisztviselők elhelyezésére kiküldött bizottság eljárásáról jelentést nem tett: b. Kemény Géza fölemlíti azon kérdést, ha nincs-e joga azon gyűlésnek, mely a bizottságot kiküldte, attól eljárása eredményét bevárni: melyre az ön feleletül adva, hogy a 48 előtti szokás szerint nincs.

Mi bátrak vagyunk a báró urral együtt ellenkező nézetben lenni. És pedig

— mivel ha a főispánok az elhelyezésre nézve annyira korlátlan igen engedtek, ez a választást tökéletesen illusorissá teheti, miután többnyire földbirtokos tisztviselőinket akként helyezhetik el, hogy kénytelenek vagy gazdaságukról, vagy újon nyert tisztviselőkről lemondani, a midőn a főispán önhatárolást más helyettség; és másodsor

— mivel különben is képtelenség, hogy ugyanazon gyűlés, mely kebeléből valamely ügyre bizottságot küld ki, annak feleletét be ne vehesse, sőt azt oly hatálytalanná láthassa el, melylyel önmaga nem bír.

E tárgy a tüzetesebb vitát kétségtelenül megérdemelné.

A gyűlést berekesztő estén a megyei tisztikar főispán úrnál, mint alkotmányosan kinevezett főnökénél, fáklyászenével tisztelkedett.

—

Dézs, aug. 13. Alkotmányos mozgalmak. Két heti vajadás után tegnap estére megalkult városunk egész alkotmányos testülete. Mult szombaton az 50 tagból álló esküdtközség, community és tegnap a tanács a főhadnaggyal. Két párt állott szemben egymással: egyik Róth Pál helybeli gyógyszerész és városi oratór léptetvén fel; a másik Miller Adolfot, volt provisorius megyei alispánt és forradalom alatt szolgált honvédet, az elsőnek az intelligenciából ügyvivő Turbucz Ferencz kisdédó, a népből Kraszka Mihály egyházi, Millert, Krémer Soma helybeli nagykereskedő s gőzműmalom tulajdonos és birtokos polgár, több kereskedőkkel, s a népből Jónás Károly és főleg volt tanács szolgabíró Miklós József, páratlan kortes, vitték és tették népszerűvé. Miklós Józsi, mint egyszerűs mind költő, kortesdalokat is komponált az ellenfél ellen.

A Miller-párt akkora erélyt fejtett ki, hogy Róth ügyét tökéletesen bukottak látván, egészen visszalépett, s Rimaszombatba a természetudások gyűlésére még a mult este tőrtökön elutazott, meghagyván barátainak, hogy nevét a jelöltek közül töröljék ki. Így mind a community, mind a tanácsai testület a Krémer Samu tervezete szerint alakult meg. Az eddig vezérek párt, az intelligencia nagyobb része, ugyiszlva, összezsugorodott, vagy a mit tett taktikátlanul, hogy ne mondjuk: ügytelenül tette. Az esküdtközség névsorát titokban, szakma szerint, kidolgozták, s ezt egy nagy, magából a nyers tömegből összehívott értekezlet elébe terjesztették, a helyett, hogy a pártvezérek egyeztek volna ki. Itt Móza Ferencz a népet felszólította, hogy oetroyval jól lakott Schmerling alatt a nemzet, ne vezettessék magokat orroknál fogva, s a kiosztott litographizált névsort a felizgatott nép szétépte, a szent hegyre, az óvárba vonult és ott

mind az izgató Móza Ferencz, mind Róth Pál hadnagy jelölt ellen káromló kifakadásokra fakadván, az ekként felzavart nép kész anyagul szolgált a Miller-párt karjaiba vetni magát, annyival inkább, hogy a más párt Róthon kívül nem tudott senkit föléptetni, kinek neve népszerű és ajánlatos lett volna. A volt főhadnagy Péchy Imre lehetett volna Millernek egyetlen vetélytársa; de ő a megyénél szolgabíróként lévő elválasztva s különben is buzgalma és hivatali pontos eljárása és igazságossága dacára, némely elbizakodott választott közönségi tagoktól — szennyes megtámadásoknak lévén kitéve — megválasztatásának maga is ellene dolgozott és jövőjét a megye szolgálatjára szánta, mint a hol lovagias emberek környezetében lélekzelhet, kik nem marják fel lelki nyugalmát.

A tanácsai tisztikar következőleg alakult: Főhadnagy: Miller Adolf; rendőrtanácsos: Dada Elek; alodialis referens: Szász Anti. Törvényszéki tanácsosok: Nagy Károly, ügyvéd; Vekony Ferencz, volt tanácsos; Biró Elek, volt adószedő irnok; főjegyző: Miklós József, volt városi szolgabíró; aljegyző: Csákán Dániel, volt alodialis referens; ügyvéd: Fodor Antal, volt tanácsos; szolgabíró: Szarvadi Farkas; erdész: Verbai Ferencz; 441 szavazó jelentkezve, mindenik általános többséggel ön elválasztva.

A választás tegnap 8 órákor kezdődött, tartott d. n. 6 óráig. A Miller-párt a porondra, a hidon túl, reggel kivonulván, lovasbanderummal, nemzeti színű tollakkal díszítve és nemzeti lobogók erdejével körveve, a dézsaknai bányász zenekar rézműsikája a Rákóczi-indulóval vezetvén a népet, mely éljen Miller Adolf kiáltások mellett a piacon keresztül a városház elébe vonult s a szavazás minden rendezettség nélkül a legszebben ment véghez, csak is a Miller-párt érdekében; sajnáljuk, hogy ha már egyebekben a pártok meghasonlottak, a hivatalok beállításában ki nem egyeztek, mert a törvényszéki főjegyzői állomás legfontosabb lévén, arra szakavatott egyént kell vala választani, úgy a segédtanácsosi állomásra is; már pedig a beválasztottak, kik különben jeles és jó hazafiak, midőn más állomáson kiténök lettek volna, oly állomásokra jelöltettek ki és választattak meg, minek aligha meg foghatnak felelni. És a közügy szenved a választás hiányos volta miatt. Gy. Bányai István az első helyre, Keresztes Nándor a segéd-tanácsosságra, kik kiharadtak, jók lettek volna, s ekkor az ügykezelés könnyű lesz vala. Így Miller főhadnagynak ébren kell lennie: ne quid republica detrimenti capiat.

Este fényes fáklyás-zenével tisztelték meg választott Miller Adolf főhadnagyt. Ifj. Papp Ferencz kereskedő szónokolván, s szónoklatát azzal fejezte be: kívánjuk szívünkkel, hogy Dézsben sok esztendőig uralkodjon. Miller szépen és székeny választott, igérvén, hogy hivatalát a közügy érdekében igazságosan és személyválogatás nélkül viendi. Előzetesek között a pártvezérek „Korona” vendéglőbe vonulván, ott lelkes felkészütnések történtek. Továbbá kívánjuk, hogy a nép választásával megelégedjék s a béke és nyugalom városunkban fennmaradjon.

U. I. Sajnálatlalt jegyezzük meg, hogy a választás alatt mindkét párt részéről több élesen sértő gúnyirat terjesztetett. A pasquil csak a gyávák fegyvere. Becsületes ember szembe mondja meg az igazat.

Fürdői levél.

Korond, augustus 2-án, 1867.

Korond egyike azon ritka erdélyi fürdőknek, hova az embereket nem annyira a vidék vadregényessége, határtalan kényelem vagy mulatság vonzza, mint a természet hatalmas gyógyító kezeit keresik gyógyvizeiben a vendégek. E fürdőről már többször volt alkalmam a közönségnek statisztikai és geographiai leírásokat olvasni, azért jelenleg csupán annyiról emlékezünk meg, mi változó, mi időhöz van kötve.

Mi van inkább időhöz kötve, mi változóbb a kedélynél? És, mi nagyobb motivuma az emberi eszelekedeteknek a kedélynél? Kneller Godfray, rosz kedvében hadvezér akart lenni, törte szét esztétjét, jó kedvében pedig gyönyörű fantáziáját elevenítette és örököltette meg vásznán.

A hangulat uralma alól még a legnagyobb államférfiak sem izolálhatják magokat. És ha a társadalmat egy személynek képzelhetjük: a nagy Kolosszus egyik lábát az ész, másikat bizonyára a kedély mozgatja.

A fürdői saisonok gyorsan járó óráiban szintén a kedély játszodja a fő rugó szerepét. Ha fürdőről hazatérünk, először azt kérdik ösmerőink: hogy mulattunk, és aztán: hogy vagyunk? És, ösmerőinknek akarata ellenére gyakran igazuk van, mert jó kedély nélkül nincs egészség; kinek ideje jól telik, rendszeren egészsége van, és megforditva.

Innen van az, hogy Korondon a fürdői saison tulajdonképen julius végefelé kezdődött; csak akkor lehetett jó fürdői hangulatról mert a mi az előtt uralkodott: a lehangulat volt. Vendégekben ugyan nem szenvedett hiányt a fürdő, azonban nagyobbbrésint mellbetegek lévén (kivéve, a kik agy bántalmakban szenvedtek), zajtalan használták a borvizet.

Julius végefelé már táncmulatságnak is lehattunk szemtanúi, mely ősi, korondi szokás szerint olyaténképen folyt le, hogy a közönség egyrésze a teremben, másrésze pedig a táncterem mellett táncolt.

Fürdőn csak meg kell kezdeni a jót, a többi önként következik. Érdekes kirándulások létesültek, melyek között legérdekesebb volt az, melyet Folovich Sándorné urasszony tervezett és rendezett a korondi havasokon. Kedvesebb időtöltést fürdőn alig lehet képzelni a kirándulásoknál. Reggel korán nagyszámú székely szekér érkezik a fürdő udvarára (mikor engedélyt lehet a tisztartónál kieszközölni), a csendes fürdő felkél morfensi álmából, zaj, mozgás keletkezik. Pár óra alatt az asszonyok készen vannak toilletheikkel, egy-két óra alatt felpakolnak, s az egész társaság élénk eseevés között utnak indul. A szekerezés nem a legényelmesebb, mert a székely szekereknek az a tulajdonságok, hogy még a tikör simaságu helyen is kegyetlen, rázó torturák; azonban másfelől meg van az a jó tulajdonságok is, hogy a legroszabb havasi utakon sem dőlnek fel. A korondi havasok pedig ugyan megviselik a szekeret, az utazóval együtt. Azonban az ut gyötrelmeit feledtetik a gyönyörű tájak, melyek minden lépten nem kápráztató változatosságban tűnnek az utazó elé.

Néhol az egész láthatár, egy szűk hegyi utba szorul. A meszes és granitos emelkedések között mintha éreznél lelkünk a nagy súly nyomását! — Egy pillanat alatt azonban mértőföldre terjedő széles láthatár bukkan előnkbe; itt hegy, ott völgy, erdő, rét, ezíber; egyszóval minden, mi szép, mi lélekemelő. Itt hallottam először életemben, a költőktől oly sok versen megénekelt agg erdő sirását. Eszembejött Schiller magas költészete. Itt láttam a magáról alábukó patak legtisztább habjait. A Heine tündéreit véltem magam előtt lebegni, ellenállhatatlan idealismusa merengése ejtett. Itt énekelt legkedvesebben a madarak; itt legandalítóbb a szellők susogása. Mintha mély álomba akarnának ringatni minden virágot, hogy megrabolva illataikat, tovább szálljanak a lombok között — viszza az Ovid aranykorába.

A fenyvesek előtt itt ott, elszortan, isztinák vannak, körültek juhok legelnek. Furfaja szót ritkán hallhatni, a gulyások rendszeren hallgatag, szorgalmasan dolgozva töltik a napot, Furnak, farag. Egy ily isztina tulajdonosát mi is meglátogattuk. A házigazda jóval feljúlhaladta a kilenczven évét, azonban egyenesen járt, jó kedve vala, serényen dolgozott. Fialat unokáját az agg házigazdának, szomorkodva találtuk, s mire kérdők: mi lelte? az öreg azt felelte: — „tegnap hagyta el a legénye; hazament ökelme, mert imár megvala a lakodalom.”

Mire az öreg eme szavaira kommentárt kértünk, a következő igen érdekes népszokást beszélt el nekünk:

A székelyeknél, mikor a mátkaság megtörtént, rövid határnapot tűz ki a menyasszony lakodalomra. A lakodalom mindig reggel történik. Az egész falu ilyenkor templomba megy, a lelkes megesketi a szerelmes párt és áldását adja. Ezután következik a vigalom. Megjegyzendő, hogy az étkeket és italokat a falu állja ki s becsületbeli dolog, mindenkinnek valamivel az asztalhoz járulni. A vigalom után búcsút vesz a vőlegény menyasszonyától és egyedül hazamegy, menyasszonyát atyja vagy anyja házána hagyja. És ez a megkülönböztetés két, néha három hétig is tart, mely idő alatt a házasság csak névleges, s a férjnek egyéb joga nincs, mint nejét meglátogatni. A nő ezen időt gazdaszonykodás és házassági előkészületekkel tölti. Két hét elteltével a menyasszony székérre rakja ingóságait, és férje házához megy. Sajátosságos és maga nemében egyetlen szokás. *)

Búcsút venék az öreg gulyástól, utunkat folytattuk a havas felé. Tömrő fenyvesbe értünk. Elveszett szemünk elől a láthatár, a sűrű fenyők összelellekezve, gyakran az eget is láthatanná tették előttünk. A földet különös havasi moha lepi el. Itt, ott óriás granit szirtdarabok bukkannak elő a sírűsében, moh lepte oldalakon nyugodtan sütközik a kigyók. Mintha itt lett volna valaha az ó világ hádesének kapuja s kiszorult rosz szellemek kövülték volna meg —! Minden lépten új meg új kristály patakra bukkantunk, melyek közül nem egy vala telve pisztranggal. Nekünk, városiaknak, nem igen van alkalmunk ezen izletes halakat üldözni, fogni, hanem azért még sem tartjuk feleslegesnek, röviden megemlíteni, hogy miként fogja azokat a székely?

A pisztrangászatnak három módja ösmeretes erre felé. A szigonynyali vadászat a legkritkább és legnehezebb, s csupán ott van gyakorlatban, hol tilos a pisztrangászat, mert evvel minden zaj nélkül egyes ember is foghat. Ez abból áll, hogy szegtet út a székely egy hosszú, egyenes pálca végébe, és a part mellé húzódva, a víz színére feljövő halat áttití s kivetí a vízből. Második módja a hálózás, mely csak egy sikerülhet, ha előbb a vizet földdel annyira felzavarják, míg a hal meg nem láthatja a háló szálait. A harmadik nem a leggyakoribb. A patak főárákat megdugják olyan

*) A Spartaiaknál is szokásban volt a tulajdonképeni házasság előtt néhány hétig titkos szerelemben élni, azon hitben, hogy a titkos szerelemből szebb és épebb gyermekek születnek. Szerk.

helyt, hol a völgy szélesebb; a víz másfelé veszi útját, s a régi mederben csaknem viz nélkül maradt halakat rövid idő alatt kézzel kifogdosák.

Azonban ne hagyjuk soká el a fürdőt. Mielőtt végkép búcsút vennék tőle, még meg kell emlékeznem egy érdekes estélyről. Julius hó 30-án bállal összekötött s mulkedvű hangverseny volt. E cikk írója volt megbízva a rendezéssel, mit annyival is inkább kész voltam elvállalni, mert a mellett, hogy élvezetes estély nézett előnkbe, jótékony célért születte a terv, az a cél lelkesített mindnyájunkat eredményre. A tiszta jövedelem a honvédegyelet alapítójára gyarapítására volt szánva. A hangversenyben résztvettek: Frank István, tisz. Szász Domokosné, Domokos Antalné urasszonyok, Mozel Jolán kisasszony, Jónás Sándor, Lázár Aurél és Sipos Ferencz urak. A hangverseny részletezésébe nem bocsátkozhatom a hely szűke miatt, azonban remélem, nem fog senki azon megbotránkozni, ha az anyagi eredményen kívül, némileg a szellemire is kiterjeszkedem, miután, mint rendező, én vagyok fölhíva az értesítést megírni. Egyáltalában a hangverseny a lehető legjobban ütött ki, ki kell azonban emelnünk tisz. Szász Domokosné urasszonyt, ki oly gyönyörűt énekelt, hogy bármely közönség előtt is elősmerést aratott volna, s a közönség elragadtatásában, szólni nem akaró tapsviharban tört ki és a művésznőt egy díszes bokrétaival tisztelte meg. Frank Istváné urasszonynak szintén elismerésünket nyilváníttuk, s különösen a jótékony cél és hangverseny iránt tett áldozatáért, ki szíves volt megengedni zongorájának Parajdrol áthozatalt, köszönetet mondunk.

A hangversenyt bál követte, mely azonban egy előre tervezett soire miatt nem volt népes és korán el is oszlott, sokaknak méltó neheztelésére. A hangversenyből befolyt összes jövedelem 75 frt 83 kr o. é.; a kiadás: 28 frt 15 o. é., a tiszta jövedelem 47 frt 68 kr o. é., mely összegből feljűl fizetés: dr. Scheitz Antal 2 frt 30 kr, Sebestyén Mihály 1 frt 40 kr, Csiki Teréz 70 kr és Bodola Dénezs 30 kr. A fenn nevezett 47 forint 68 kr összeget ezenem idezárom, e lapok t. szerkesztőségének átküldöm, azon kérés mellett, hogy az illető helyre továbbbázza. *)

A fürdő jelenben népes, a hangulat elég élénk s csak jó idő szükséges, hogy még élénkebb legyen.

L. Bodor László.

KÜLFÖLD.

NÉMETORSZÁG. Mint az „Independance” értesül, Párisban még mindig szó van III. Napoleon és a porosz király közelben fekvő összejövételéről. Némelyek szerint az uralkodók a salzburgi látogatás után Arenenbergen fognának találkozni, más versio ellenben Baden-Badent mondja az összejövétel színhelyének. Azon körülmény, hogy Vilmos király felhagyott Svájcba utazási tervével és e helyett Ostende-be megy, nem áll ellenmondásban ezen hírel. A svájci fürdőbe való utazásról azért mondtak le, mert a kétes politikai viszonyok nem engedik meg, hogy a király oly meszszire távozzék a monarchia határaitól. A francia kabinet és közlönyének békés hangja, kapcsolatban a berlini felhívatalos lapok előékeny nyilatkozataival, eddig mint látszik semmit sem változtattak a francia-porosz viszonyok kényes jellegén. Már alig lehet kételkedni, hogy Bismark gróf Észak-Schleswig tekintetében határozott ígéretek tett a francia kabinetnek és most nem akarja azokat teljesíteni.

A Franciaországból érkező békés hírek dacára, katonai köreinkben élénken foglalkoznak a harez kérdéssel: büszkén kiemelik, hogy a mult háboruban használatlaná vált hadikészlet hadi szervezésénél fogva, ideszámítva az észak-német szövetségi seregeket, 180,000 emberrel többet állíthat ki mint 1866-ban. Az activ hadsereg nagy része egyelőre ugyan julius végeig szabadsággal elbocsátott, nehogy az aratásnál a szükséges munkaerő hiányozzék, de ezt egyáltalán nem lehet békés jelenségnek tekinteni, mert három hét alatt ismét oly tekintélyes lábra állíthatatik, mely Dupin megjegyzése szerint 60—70 millió lakosú államnak is becsületesé válnék. — Treskow kapitány Neisseben felolvasást tartott a gyűtőfegyver czélszerűsége fellett, s ennek tulajdonitja a porosz tulnyomóságát 1866-ban. Ujabb kísérletek azonban megmutatták, hogy a Chassepot-fegyver még sokkal kitűnőbb, nem esoda tehát, hogy sok porosz tiszt, elkerülhetlennek tartván különben is a háborut Franciaországgal, örömet látna, ha ez megkezdétnék mielőtt a francia hadsereg e félelmes fegyvernemmel fog elláttatni.

Hogy könnyebb fegyverrel győzni, mint a győzelemmel szerzett ügyesség s eszély által értekesíteni; ezt tapasztalja most Poroszország újból szerzett német tartományain. Tudvalevőleg ezen új porosz tartományok nem részesültek azonnal a porosz alkotmány áldásaiban, hanem közvetlenül új királyi gazdajók „szelid kezére” lőnek bízva, ki az új tartományok boldogítását a porosz kormányrendszer segélyével vélte elérhetőnek. A Berlinben eddig s idevágólag oetroy után foganatba

*) A tegnapi, augustus 15-diki postával a nmlga magyar királyi pénzügyminiszteriumhoz elküldöttük. Szerk.

